




Suomen lajisto jatkaa uhanalaistumista

SUOMEN UHANALAISET LAJIT TARVITSEVAT SUOJELUA



PUNASOTKA ↑

Rehevillä järvillä ja soilla elävä punasotka arvioitiin äärimmäisen uhanalaiseksi kannan voimakkaan vähentymisen takia. Taantumiseen lienee vaikuttanut ravintokilpailu kalojen kanssa, pienpedot sekä naurulokkien katoaminen monilta lintuvesiltä, koska punasotkat pesivät mielellään lokki-kolonioiden suojassa. Lajia uhkaa myös metsästys.

 Äärimmäisen uhanalainen

Uhanalaisten lajien määrä kasvanut

Maamme lajiston uhanalaistuminen jatkuu edelleen. Sekä vuonna 2010 että 2019 arvioituista lajeista tilanne on parantunut 263 ja huonontunut 461 lajilla. Merkittävin syy uhanalaistumiseen on lajien elinympäristöjen väheneminen ja laadullinen heikkeneminen. Suomesta tiedetään hävinneen 312 lajia.



Vuonna 2019

22 418

arvioitua lajia

11,9 %

uhanalaisia

~70 %

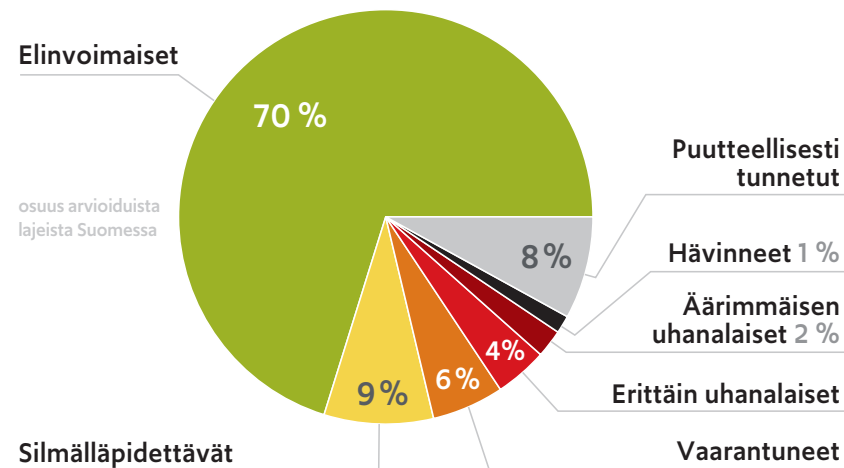
elinvoimaisia

Uhanalaisten osuus on kasvanut vuodesta 2000

Suojelulla ja elinympäristöjen hoitamisella on voitu edesauttaa monien lajien tilan kohenemista. Merikotka, muuttohaukka ja saimaannorppa ovat hyviä esimerkkejä onnistuneesta suojelusta. Suojelua tulisi kuitenkin tehostaa, jotta

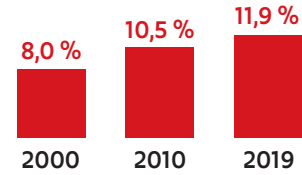
monien eliöryhmien uhanalaistuminen saataisiin pysähtymään. Yksittäisten lajien hoitotoimet ja suojelualueet eivät yksin turvaa lajien säilymistä, vaan monimuotoisuutta on vaalittava entistä vahvemmin luonnonvarojen ja alueiden käytössä.

Useimmat Suomessa esiintyvistä lajeista ovat elinvoimaisia, mutta uhanalaisten lajien määrä jatkaa kasvuaan



Uhanalaisten lajien osuus kasvaa hälyttävää vauhtia Suomessa

osuus arvioituista lajeista Suomessa



RUPILISKO →

Rupilisko on maassamme erittäin uhanalainen. Sitä uhkaavat metsänhakuut, jotka heikentävät sekä maalla että lammissa elävän lajin elinympäristöä. Lisäksi rupilisko kestää huonosti kalojen saalistusta, minkä takia sitä uhkaavat kalojen siirtoistutukset ja luontainen leviäminen lajin lisääntymislammikoihin. Tulevaisuuden uhkana on myös ilmastonmuutos.

 Erittäin uhanalainen





JAAKKO VAHAKKI

← IDÄNRITARIYÖKKÖNEN

Rehevissä metsissä elävä idänritariyökkönen on taantunut vaarantuneeksi ilmastonmuutoksen myötä.

● Vaarantunut

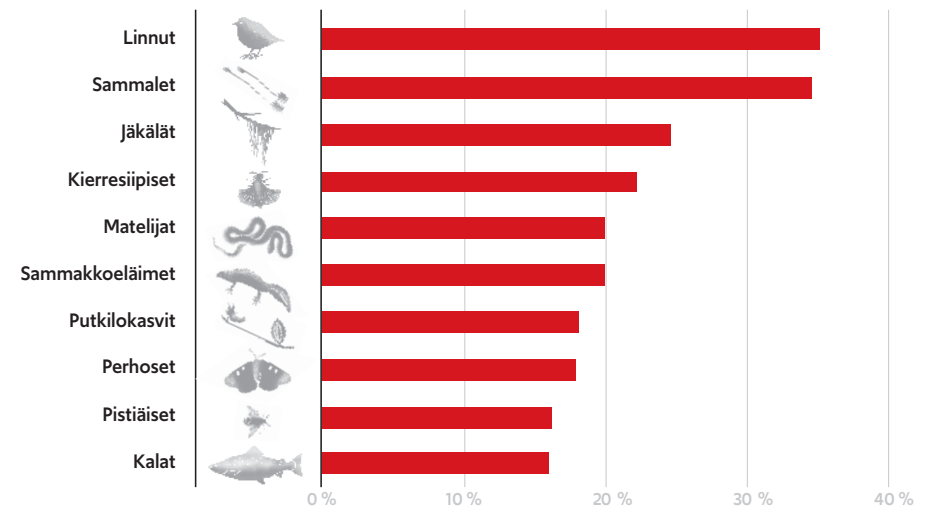
Metsissä eniten uhanalaisia

Suurin osa uhanalaisista lajeista elää metsissä. Metsäelinympäristöjen muutokset ovat 733 lajin ensisijaisena uhanalaisuuden syynä. Merkittävimpiä niistä ovat metsätalouden vaikutukset, kuten lahoppuun väheneminen, metsien puulajisuhteiden muutokset ja vanhojen metsien sekä suurten puiden väheneminen.

Myönteistä kehitystä on tapahtunut 113 metsässä elävällä lajilla. Niistä yli puolet on perhosia, jotka ovat hyötäneet ilmaston lämpenemisestä. Tilanne on kuitenkin heikentynyt huomattavasti enemmän monilla ryhmillä kuten jäkälillä, sammalilla ja linnuilla.

Yli kolmannes Suomen linnuista ja sammalista on uhanalaisia, jäkälistä noin neljännes

10 uhanalaisinta eliöryhmää: uhanalaisten osuus arvioituista lajeista Suomessa



Avoimet elinympäristöt kasvavat umpeen

Avoimien alueiden sulkeutuminen on 700 lajin uhanalaisuuden tai häviämisen ensisijainen syy. Niittyjä, harjunteitä, aukeita soita ja muita avoimia elinympäristöjä heikentävät mm. laidunnuksen ja niiton väheneminen, ojitukset, rehevöityminen, metsäpalojen vähäisyys ja ilmastonmuutoksen aiheuttama lämpeneminen ja kuivuminen. Umpeenkasvun vaikutus on merkittävin niityillä, kedoilla,

rannoilla ja metsissä eläviin lajeihin. Perinneympäristöjen eli niittyjen ja laidunten lajeista tilanne on kehittynyt alueiden umpeenkasvun vuoksi huonompaan suuntaan 59 lajilla. Vastaavasti 38 lajin tilanne on parantunut. Joukossa on eteläisiä perhosia ja kovakuoriaisia, jotka ovat lämpimien kesien ansiosta voineet palata vanhoille elinalueilleen tai onnistuneet levittäytymään uusille alueille.

Metsäympäristön muutokset ja avoimien alueiden sulkeutuminen ovat suurimmat yksittäiset uhanalaisuuden syyt Suomessa. Pienet kannat ovat erityisen haavoittuvia satunnaisille tekijöille.

Uhanalaisten lajien määrät uhanalaisuuden syyn mukaan

5 merkittävintä syytä

Metsäympäristöön liittyvät muutokset

Metsien käyttö, vanhojen metsien ja lahopuiden väheneminen sekä muut metsäluonnon muutokset

Avoimien alueiden sulkeutuminen

Niittyjen, soiden, rantojen ym. umpeenkasvu ja metsittyminen

Rakentaminen

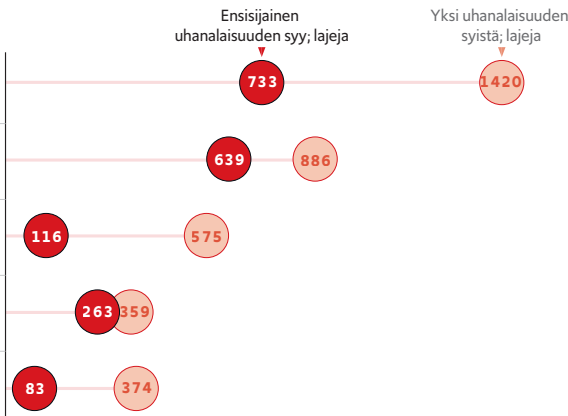
Asutukseen, elinkeinoihin, liikenteeseen ja virkistykseen liittyvä rakennustoiminta maalla

Satunnaistekijät

Hyvin pienet populaatiot ja suppeat esiintymät altistavat satunnaisille uhkille

Kemialliset haittavaikutukset

Ympäristömyrkyt, torjunta-aineet, ilman ja vesien saasteet, öljyvahingot sekä rehevöittävä laskeuma



PUSSIKÄMMEKKÄ →

Pussikämmeikä on taantunut silmälläpidettäväksi metsätalouden, ojitusten ja niittyjen umpeenkasvun takia. Esimerkiksi lehdoissa, tuoreilla niityillä ja lehtomaisissa tunturikoivikoissa kasvava pussikämmeikä on kärsinyt maankäytön muutoksesta etenkin maan eteläosissa, pohjoisempana laji on säilynyt paremmin.

 Silmälläpidettävä

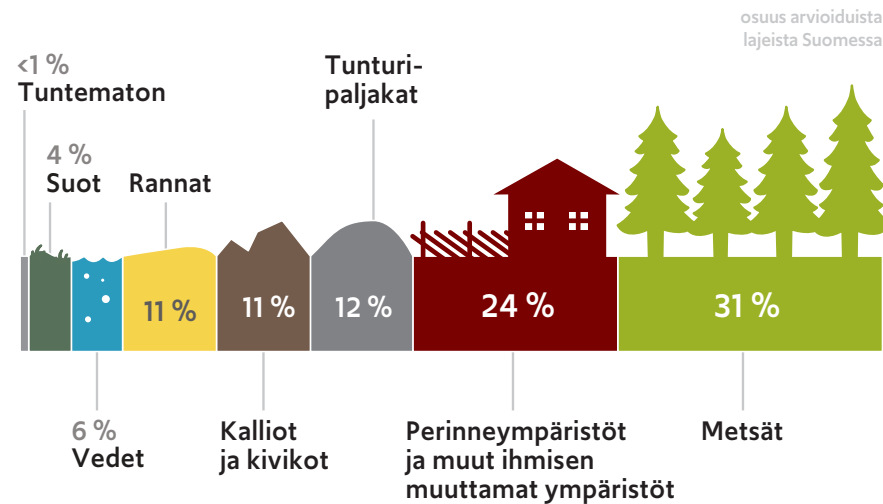


Suurin osa uhanalaisista lajeista esiintyy eteläisessä Suomessa

Eniten lajeja ja sen myötä eniten uhanalaisia lajeja elää lounaisrannikon runsaasti lehtipuuta kasvavissa sekametsissä ja lehdoissa. Eteläisellä havumetsävyöhykkeellä on kaksinkertainen määrä uhanalaisia lajeja verrattuna Pohjanmaahan ja Pohjois-Karjalaan.

Ihminen on muokannut Etelä-Suomen luontoa jo vuosisatojen ajan. Luonnontilaisina säilyneet alueet ovat pieniä saarekkeitä asutuksen, viljelysten ja talousmetsien keskellä. Ihmistoiminnan vaikutukset ulottuvat myös suojelualueille, jotka usein ovat liian pienialaisia säilyttääkseen kaiken lajistollisen monimuotoisuutensa.

Uhanalaisia lajeja elää eniten metsissä ja perinneympäristöissä. Ilmastomuutos uhkaa erityisesti tunturilajeja




Pohjoiset lajit taantuvat

Ilmastomuutos tulee köyhdyttämään pohjoista lajistoa. Tunturipaljakan lajistossa on jo nyt havaittu 57 lajilla kielteinen muutos ja niistä 16 lajin osalta synnä on ilmastonmuutos. Arvioinnissa tunnistettiin 171 laji, joiden merkittävin uhka tulevaisuudessa on ilmastonmuutos. Ainoastaan kahdella tunturilajilla on havaittu myönteistä kehitystä.

← JÄÄLEINIKKI

Erittäin uhanalainen jääleinikki on selkeästi arktinen laji, jota Suomessa tavataan vain Enontekiön suur tunturien keski- ja yläpaljakan lumenviipymillä, kylmien sulavesien kostuttamilla mailla ja louhikoissa. Paljakkaluokkien kutistuminen uhkaa jääleinikin suomalaisia populaatioita, joille ei ole vaihtoehtoisia kasvupaikkoja.

 Erittäin uhanalainen

Maailman kattavin uhanalaisuusarviointi

Maamme lajiston uhanalaisuutta arvioitiin vuonna 2019 viidennen kerran. Arviointi tehtiin Kansainvälisen luonnonsuojeluliiton (IUCN) kriteerien mukaan.

Uhanalaisten lajien luokkia ovat äärimmäisen uhanalaiset, erittäin uhanalaiset ja vaarantuneet. Näiden lisäksi Punaisen listan luokkiin kuuluvat silmälläpidettävät, puutteellisesti tunnetut ja hävinneet.

Suomen luonnon noin 48 000 lajista arvioitiin noin 47 prosenttia, mikä on maailman kattavimpia uhanalaisuusarvioita. Arvioinnin tekivät 18 eliöryhmää ja 180 maamme huippulajistoasiantuntijaa.

Lisätietoja www.ymparisto.fi/punainenlista

Ympäristöneuvos Esko Hyvärinen
ympäristöministeriö
p. 0400 143 876
etunimi.o.sukunimi@ym.fi

Vanhempi tutkija Ulla-Maija Liukko
Suomen ympäristökeskus
p. 0295 251 387
etunimi.sukunimi@ymparisto.fi

Yksikönjohtaja Aino Juslén
Luonnontieteellinen keskusmuseo
p. 050 310 9703
etunimi.sukunimi@helsinki.fi

Paljon on vielä tehtävissä uhanalaistumisen pysäyttämiseksi, mutta toimilla on kiire. Meillä suomalaisilla on vastuu ainutlaatuisesta luonnostamme.

LAJIPIIRROKSET: VAPPU ORMIO | GRAFIIKAT: KOPONEN+HILDÉN | ULKOASU: TEEMU POKELA



Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment



S Y K E



METSÄHALLITUS

LUOMUS